

2. Гладка І. Використання інтерактивного навчання на практичних заняттях з англійської мови для підвищення ефективності навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах/ І.Гладка // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : Збірник наукових праць / Ред. колегія: В. І. Бондар (відповідальний ред.) та ін. – Вип. 13. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 237 с. – С. 34–37.

3. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) // Освіта. – 1993. – №44-46.

4. Єльнікова О. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій / О.Єльнікова // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 3-4 (14-15). – С. 71–74.

5. Єльнікова О. Інтерактивне навчання – засіб модернізації освіти у сучасній школі / О. Єльнікова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць / Редкол.: Т.І. Сущенко (відп. ред.) та ін. – Київ-Запоріжжя. – 2002. – Вип. 24. – С. 84–88.

6. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України. –1991. – №34. – С. 451.

7. Мартинюк В. Інтерактивний проект як засіб стимулювання мовленнєвої діяльності студентів університету: Дис... канд. наук. – Київ, 2009.

8. Коломієць Н. Дидактичні засади застосування інтерактивних методів навчання молодших школярів. : Дис... канд. наук: – Київ, 2009.

9. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: Розвиток комунікативних і мовленнєвих умінь / І.Кратасюк // Дивослово. – 2004. – №10.– С. 2–11.

10. Павленко Н.О. Інтерактивні педагогічні технології у професійній діяльності вчителя початкових класів: методичні рекомендації для студентів спеціальності 7.010102 – «Початкове навчання» / Н. Павленко. – Полтава, 2007. – 35 с.

11. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

12. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – №10. – С. 8–10.

НОВІ НАГОЛОСИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Папач О.І.

(Одеса, Україна)

Концепцією НУШ підкреслено: «Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в освітній траєкторії дитини» [2, с. 16]. Впровадження Нової української школи протягом чотирьох років стало не тільки процесом оновлення змісту освіти, підходів, методів, форм роботи вчителя з дітьми, а й рухом згуртування професійної педагогічної спільноти. Сьогодні початкова школа є колом професіоналів-одномумців, які своєю щоденною працею творять майбутнє української школи. У 2021/2022 навчальному році НУШ переходить в середню школу, продовжується інноваційний освітній проект всеукраїнського рівня, який тепер стосується розробки і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти. А в 2022/2023 навчального року

НУШ повністю ввійде в середню школу. Тому вже нині необхідно формувати у вчителів середньої ланки розуміння, сприйняття та закріплення у власному професійному арсеналі нових ролей, щоб діти початкової школи, які прийдуть в середню, не відчували дискомфорту у навчанні.

У зв'язку з цим з'являється необхідність у нових підходах до здійснення науково-методичного супроводу діяльності вчителів середньої школи. Заклади післядипломної педагогічної освіти перестали бути монополістами у сфері забезпечення професійного зростання вчителів як в рамках підвищення кваліфікації, так і в ході надання їм науково-методичного супроводу. Нині вчителі, як і учні, мають можливість отримувати будь-яку інформацію з різних джерел на власний розсуд. Тому для закладу післядипломної педагогічної освіти важливо запропонувати вчителям такі освітні послуги, які б їх зацікавили, сприяли розширенню методичного інструментарію та формуванню прогресивних професійних установок.

Протягом останніх декількох років науковці та методисти НМЛ природничо-математичної освіти кафедри методики викладання і змісту освіти КЗВО «ОАНО» збирали інформацію про професійні потреби та запити вчителів природничих наук Одеської області. Наші дослідження показали, що відсоток пасивних у професійному сенсі вчителів по області сягає більше 60%. Не зважаючи на те, що вже декілька років вчителі можуть самостійно обирати привабливу для себе тематику курсів підвищення кваліфікації, часто цю місію продовжує виконувати адміністрація, реєструючи вчителів, навіть не порадившись з ними і не повідомивши про дату проходження курсів. Така ж пасивність виявляється в тому, що значна частина вчителів під час курсів підвищення кваліфікації та методичних заходів продовжує наполягати на отриманні готових методичних рецептів. Ця категорія вчителів не орієнтована на творче опрацювання матеріалів, не готова до самоосвіти, не прагне до опанування нових методичних та цифрових інструментів. Очевидно, таким вчителям буде надзвичайно складно змінювати сформовану багато років тому професійну роль на більш сучасну.

Проблема сталості в професійній поведінці є актуальною в усьому світі. Наприклад, викладач з підготовки та підвищення кваліфікації вчителів з Австрії Дітхельм Вааль виявив прірву між знаннями та вміннями їх використання вчителями, назвавши це «критичним життєвим переживанням» [65, с. 10]. Шукаючи відповідь на запитання, чому так трапляється, він припускає: «Ймовірно вчителі мають дуже стабільні суб'єктивні теорії. Ці теорії є надзвичайно стійкими по відношенню до спроб їх змінити в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації вчителів, оскільки вони виникли в рамках професійної діяльності вчителів і зарекомендували себе в щоденному процесі викладання. Нові знання чи експертні думки можуть змінити ці «скам'янілі» структури лише у виключних ситуаціях» [3, с. 11].

Професор Зеель А., у ході аналізу якості підготовки вчителів у Австрії, змалював досить похмуру картину. «Дослідження показують нам, що підготовка вчителів є ризикованим починанням з низькою ефективністю. Власний досвід навчання в школі більшою мірою впливає на професійні підходи і знання педагогів, ніж досвід, отриманий в процесі навчання у педагогічному виші» [2, с. 35].

Вважаємо, що для таких вчителів потрібні заходи, спрямовані на проектування освітньої діяльності вчителів та професійне зростання на основі рефлексивних механізмів аналізу та критичної реконструкції власного досвіду. Головним в цьому контексті є рефлексія, яка забезпечує подолання проблем у діяльності.

Досить великий відсоток (24%) становлять вчителі, які активно професійно розвиваються лише в умовах відповідного освітнього середовища, коли керівник-лідер спрямовує на цю діяльність весь педагогічний колектив. Для цієї категорії плануємо заходи з розвитку освітніх потреб та набуття навичок свідомого навчання.

Відносно невеликим є відсоток вчителів (14%), які здійснюють найбільші зрушення у власній професійній свідомості як через освітню діяльність, так і через участь у заходах науково-методичного супроводу: робота творчих груп, семінарів, конференцій, регіональних проектах, всеукраїнських експериментах.

Для забезпечення відповідності між заходом та складом учасників застосовуємо сервіс Google Form, який допомагає зрозуміти, яких саме вчителів запрошувати, яким змістом забезпечувати захід, які активні методи готувати.

Серйозною перешкодою на шляху якісної природничої освіти є те, що у області, особливо у сільських школах, певна частина вчителів викладає предмети природничого циклу без відповідної, а іноді і педагогічної освіти. Аналіз якісного складу вчителів показав, що серед вчителів фізики – 15% – не фахівців, причому 72% з них мають неспоріднений педагогічний фах. Для вчителів біології це відповідно 14% та 43%, вчителів хімії – 13% та 36%, для вчителів географії – майже 17% та 70%. Для забезпечення науково-методичного супроводу цих вчителів протягом декількох років функціонує регіональний проект «Учитель+», в рамках якого учасники обласної творчої групи здійснюють групове кураторство, на запити цих вчителів готують відео ролики з фрагментами уроків з природничих дисциплін, з якими можна ознайомитися за посиланням <https://primati.odessaedu.net>.

У зв'язку з тим, що багато вчителів читають одночасно декілька предметів природничого циклу вже протягом п'яти років науковцями та методистами лабораторії накопичується досвід щодо проведення семінарів за загальною моделлю однакової тематики для кожної природничої дисциплін. Це дозволяє консолідувати власні зусилля, чітко позначити спільне і відмінне у викладанні, забезпечити інтеграцію. Наприклад, цього року була проведена серія семінарів-практикумів щодо інструментів реалізації компетентнісного потенціалу для кожного з компонентів природничої галузі та формування наскрізних умінь ключових компетентностей на уроках всіх природничих дисциплін.

У подальших планах лабораторії надання допомоги вчителям природничих дисциплін області в процесі їх підготовки до створення та самого створення освітніх програм закладів в рамках реалізації освітніх галузей.

Список використаних джерел:

1. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Seel A. Lehrerbildung zwischen geringer Wirkung und hohen Erwartungen – oder Welchen Beitrag können die Pädagogischen Hochschulen zur Professionalisierung im Lehrberuf leisten? In F.Radits (Hrsg.), Muster und Musterwechsel in der Lehrer – und Lehrerinnenbildung. – Wien-Zürich: LIT Veriag. – 2007. S.35–43.

3. Wahl D. Lernumgebungen erfolgreich gestalten. – Bad Heilbrunn: kinkhardt. – 2013.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ В 7 КЛАСІ

Пархомчук І.О., Грицай Н.Б.

(Рівне, Україна)

Освіта XXI століття – це освіта для людини. Сучасні школи поступово відходять від традиційних форм і методів навчання, які не враховують індивідуальні здібності кожного учня.

Одне з найважливіших завдань школи – підвищення якості освіти, всеосяжний розвиток та виховання індивідуальності через формування в здобувачів освіти бажання і вміння навчатися, оволодіння знаннями з усіх навчальних предметів та формування в них практичних умінь і навичок, розвиток їхніх талантів та обдарувань.

Реалізація цих завдань можлива шляхом застосування диференційованого підходу в освітньому процесі. Впровадження диференційованого навчання допоможе школі вирішити проблему необхідності навчати всіх однаково, посилить гуманістичну спрямованість освіти, зменшить навчальне навантаження, дасть можливість враховувати інтереси та здібності учнів.

Тривалий інтерес учених різних наук до проблеми диференціації показує, наскільки вона складна і багатогранна. За останні роки цій проблемі присвячено низку педагогічних праць українських науковців, зокрема О.І. Бугайова, М.І. Бурди, В.К. Буряка, П.М. Гусака, В.І. Кизенка, Л.А. Липової, Н.Д. Мацько, А.П. Самодріна, А.І. Сікорського, І.М. Соколової та інших. Вони визначили зміст і структуру означеної проблеми, шляхи її реалізації.

Мета дослідження: з'ясувати сутність диференційованого навчання на уроках біології та перевірити його ефективність на практиці.

Диференційоване навчання – це дія, основне завдання якої розділити школярів в процесі здобуття освіти для досягнення поставленої мети та обов'язкового врахування особливостей кожного. Пріоритетним завданням диференційованого навчання є подолання монотонності освіти, неодмінне врахування відмінностей розумової, емоційної та інших сфер особистості.

Диференційоване навчання дає змогу зменшити навантаження на школярів і збільшити їхнє бажання навчатися, пришвидшити розвиток учнів завдяки правильній організації освітньої роботи [1].

Диференційований підхід на практиці передбачає використання різних видів діяльності, скеровані як на реабілітацію невстигаючих у навчанні, так і для пропедевтичного навчання тих, хто здатний учитися з випередженням [3].

Диференціація виявляється в двох основних видах – внутрішня і зовнішня. Внутрішня диференціація полягає в здійсненні роботи всередині класу, спрямована на здібності в навчанні. Зовнішня диференціація спрямована на задоволення різнобічних талантів, схильностей і пізнавальних інтересів, передбачає отримання знань у різних напрямках освітнього процесу, в результаті